

את הקניין, הוא מספק את הפסולות.

תלמוד

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: בדין היה שימעלו בה, והן גזרו שלא ימעלו בה. – והא תני: "חטאת", מלמד שמועלין בה, ואין מועלין באפרה! – אמר רבי אבהו: בראשונה היו משתקשקין בה ונותנין אותה גבי מכותיהן, וגזרו שימעלו בה. כיון שנגדרו, גזרו שלא ימעלו בה.

אור ל'שרים

מעירים: רבי שמואל בר נחמן (אמורא ארץ ישראל בדור השני והשלישי) אמר בשם רבי יונתן (אמורא ארץ ישראל בדור הראשון): בדין היה שימעלו בה – היה צריך להיות, שאם נהנים מהאפר של הפרה האדומה – חייבים קורבן מעילה, שהרי האפר הוא של ההקדש, והן גזרו שלא ימעלו בה – אבל חכמים פסקו והחליטו שאין באפר משום מעילה, כמו ששינינו במשנה.

ומקשים (על רבי יונתן): והא תני: – והרי (התנא) שונה / שנוי (שנויה ברייתא): נאמר (בפרה אדומה): "חטאת היא" (במדבר יט, ט) – הפרה היא לחיטוי ולטיהור מטומאה (המים שמכינים מאפר הפרה מחטאים ומטהרים את הטמא); הרי שקראה התורה לפרה האדומה "חטאת", מלמד שמועלין בה – דבר זה מורה שהפרה האדומה היא כקורבן חטאת שיש בו מעילה, והנהנים מהפרה בשוגג עד שתיעשה אפר – חייבים קורבן מעילה, (במסירה שלפנינו נוסף כאן על הגיליון על ידי מגיה: 'בה מועלין', וכן הוא בדפוס ונציה הבבלי, כהגהת תלמיד רשב"ש על פי בבלי מנחות נא, ב, אלא שבדפוס ונציה הבבלי ובהגהת נשמט 'היא', ראה ספרי במדבר המובא להלן. בכתב יד הבבלי ובכתב יד שקלים נשמט מכאן עד שימעלו בה' להלן על ידי הדומות 'בה – בה' ואין מועלין באפרה – לאחר שנעשתה אפר, אין באפר משום מעילה (המילה "היא" שהיא לשון מיעוט מלמדת, שדווקא בה מועלים, אבל באפרה אין מועלים)! הרי שהדין מן התורה הוא שאין מועלים באפר הפרה, ולמה גזרו חכמים שאין מועלים באפר?

ומתריצים: אמר רבי אבהו (אמורא ארץ ישראל בדור השלישי): בראשונה (בתחילה, בימים שעברו) היו משתקשקין (משכשכים) בה ונותנין אותה (צריך להוסיף: 'על', כמו שהוא בדפוס ונציה הבבלי) גבי מכותיהן (פציעיהם) – כיוון שהדין מן התורה הוא שאין מועלים באפר הפרה, היו העוסקים באפר הפרה משתמשים באפר הפרה לריפוי פציעיהם, ונמצא אפר הפרה מזולזל, וגזרו שימעלו בה – חכמים גזרו שמועלים באפר הפרה, כדי למנוע את הזלזול באפר הפרה. כיון שנגדרו (נמנעו מלעשות דבר מה) – לאחר שהיו נמנעים מלהשתמש באפר הפרה לריפוי פציעיהם,

בני יונה, אחד לחטאת ואחד לעולה, נותנים את דמי קניהם לשופר של קינים, והכוהנים קונים בהן קינים ומקריבים אותם לשם הבעלים (משנה לעיל ו,ה), והתקינו בית דין, שאם נמצאו הקינים פסולות, כגון ששינה הכוהן ועשה חטאת העוף למעלה, יהיו באות במקומן קינים אחרות מתרומת הלשכה; רבי יופי (בר חלפתא, תנא בדור הרביעי) אומר: המספק את הקניין – הספק שפסק עם גזברי ההקדש לספק להקדש את כל הקינים הדרושות להם, הוא מספק את הפסולות – חייב לספק קינים אחרות במקום אלו שנמצאו פסולות (כמו ששינינו במשנה לעיל ד,ט), וזה היה תנאי בית דין בעניין זה (כמו שאמרו בירושלמי).

בספרי זוטא במדבר טו,ב נאמר: "דבר אל בני ישראל" – שיהו שוקלים שקלים ולוקחים נסכים לעולות גויים, לעולות תושבים, לעולות הנמצאות ועל ידי מי שהניח עולתו וברח. "דבר אל בני ישראל" – שיהו שוקלים שקלים ולוקחים נסכים לשלמי גויים ולשלמי תושבים ולשלמים הנמצאים ועל ידי מי שהניח שלמיו וברח. "דבר אל בני ישראל" – שיהיו שוקלים שקלים ולוקחים מלח, שיהו הכוהנים מולחים בו חטאותיהם ומנחותיהם ומולחים בו את העורות. "דבר אל בני ישראל" – שיהו שוקלים שקלים ולוקחים עצים, שיהו הכוהנים מבשלים בהם את חטאותיהם ומנחותיהם ועושים מהם מדורות בבית המוקד להתחמם כנגדם. "דבר אל בני ישראל" – שיהו שוקלים שקלים ולוקחים פרת חטאת ושעיר משתלח, ועל ידי כוהן המאבד (המאבד קורבן שהובא למקדש), ועל ידי מי ששינה ועשה חטאת העוף למעלה וחטאת בהמה למטה, חובה כנדבה ונדבה כחובה, ולבושי כוהן גדול ביום [הכיפורים], ועשירית האיפה של כוהן גדול שמת ולא מינו כוהן אחר תחתיו.

עיקרה של הברייתא בספרי זוטא שנוי במשנה כאן, ואף על פי כן הברייתא אינה דומה למשנתנו, ואף נזכרו בה הלכות שאינן מפורשות במקום אחר, דוגמת כוהן המאבד.

☆☆☆

תלמוד

במשנה שנינו: "ועל הפרה, שלא יהו מועלין באפרה".